СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯГОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 31. Джерзі Ситі, Н. Дж., понеділок, 8-го лютого, VOL. XLV. No. 31. Jersey City, N. J., Monday, February 8, 1937. THREE CENTS

РУЗВЕЛТ ЗА „МОЛОДШУ КРОВ" У ФЕДЕРАЛЬНИХ СУДАХ

ВАШИНҐТОН.—Президент Рузвелт віднісся до конґресу з проєктом реформи найвищого суду Злучених Держав, як теж федеральних судів окружних, але в такий спосіб, щоб не було потреби зміняти конституції. Президент виходить із заложення, що згадані суди не сповняють як слід свого завдання, бо завалені справами, як теж тому, що судді у деяких випадках люди, яким через старість не стає сил, щоб виконувати належну працю в скорому темпі. Щоб ці федеральні суди „оживити", президент запропонував зміни.

Підносить число суддів найвищого суду.

Президент домагається від конґресу повновласти піднести в міру потреби число суддів найвищого суду Злучених Держав з 9 до 15. Має це статися в такий спосіб, що коли котрий з теперішніх суддів, що скінчив 70 рік життя, не зрезиґнує з посади, як це він має право зробити, тоді президент буде управнений заіменувати додаткового суддю. Таких суддів, що вже осягнули 70 років життя, є тепер у найвищому суді 6. Якщо жаден з них не уступив би, президент міг би заіменувати 6 додаткових суддів, а тимсамим найвищий суд Злучених Держав складавсяб з 15 суддів.

Подібна реформа з окружними федеральними судами.

В подібний спосіб і з тих самих причини міг би президент Рузвелт ще заіменувати яких 50 окружних федеральних суддів.

В справі судових заборон.

Президент Рузвелт домагається від конґресу ще й зміни судового поступовання в справі видання таких судових заборон, які торкаються виконування ухвал конґресу. Заки таке рішення має бути видане, спірна справа має бути вислана до найвищого суду Злучених Держав, де має бути вислухана опінія державного прокуратора щодо спірної справи.

ПРОЄКТ НАЗИВАЮТЬ „РЕВОЛЮЦІЙНИМ".

ВАШИНҐТОН — Тільки головні лідери демократичної партії, що є в конґресі, були втаємничені в подробиці законопроєкту, предложеного президентом Рузвелтом у справу реформи федеральних судів. Тому поява цього проєкту викликала велике загальне здивування. Багато консервативних демократів, а майже всі републиканці, назвали проєкт радикальним, а навіть „революційним". Дехто з републиканців заповідає, що це є започаткування властивої „диктатури" Рузвелта і нехтування конституції. Та назагал панує переконання, що законопроєкт матиме більшість в обидвох палатах і стане законом, а тоді Рузвелт уже не матиме потреби лякатися несподіванок з боку найвищого суду Злучених Держав, як це було минулої каденції.

70 РОКІВ — НІЯКА ПЕРЕШКОДА.

НЮ ЙОРК.—Чарлз Гюз, бувший секретар стейту, а теперішній президент найвищого суду Злучених Держав, твердить, що це не розумно казати уступати людям з уряду тому, що вони осягнули 70-тий рік життя, бо в такий спосіб позбавляється суспільність з людей з глибоким досвідом і знанням. Модерний спосіб життя і лікування дає змогу людині працювати з повною силою принаймні до 75 року.

НОВІ ДОКАЗИ РЕКІТЕРСТВА.

НЮ ЙОРК. — За один день доходжень у справі ресторанного рекету стверджено 5 випадків, які далі доказують, що рекетірі нищили безпощадно кожного ресторанника, що не виконував сліпо їх приказів і не оплачував себе грубими сумами.

ЦЕРКВА ПРО СУСПІЛЬНІ СПРАВИ.

НЮ ЙОРК. — Федеральна Рада Церков Христа забрала слово в справі „сидячого страйку" і Ґенеральної Моторової Корпорації. В першу чергу вона ствердила, що автомобільна корпорація визискує робітників, виснажуючи їхні сили своєю системою поспіху, що викликує велике негодування серед робітництва. Далі, церква не погоджується теж з „сидячим страйком", який вважає найновішим засобом оборони робітничих інтересів. Але каже, що незаконне поведення фабрикантів з робітниками викликує незаконність по стороні робітників, які хапаються за такі засоби як „сидячий страйк", чим нарушують конституцію, себто право власности.

РАДИТЬ ЗАГЛЯНУТИ ДО ЗАКАМАРКІВ.

НЮ ЙОРК. — Елінор Рузвелт, жінка президента держави, дораджує вчителям і вихованкам заглянути до темних закамарків, у яких живуть і виховуються ті діти, що є під їхньою опікою. Тоді доперва вони зрозуміють психольоґію тих дітей. Тоді зможуть і навчити тих дітей багато корисних річей.

НЕЗВИЧАЙНИЙ ПАЦИФІКАТОР.

Публика, що вийшла перед кількома днями з лютеранської церкви в Ризі, побачила мужчину з рукою, прибитою грубим 5-цалевим цвяхом до церковних дубових дверей. Коло нього лежав молотк, а з прибитої руки лилася кров. Мужчина, блідий від упливу крови, заявив, що називається Асаре, є інвалідом із світової війни і хоче тим способом звернути увагу світу на небезпеку війни. Асаря віддали до психіятричного шпиталю.

КРОВ НА ДНІСТРІ.

Як повідомляє „Курентул", підчас Різдва дві молдаванські родини намагалися переплисти Дністер із совєтського боку на румунський. Совєтська прикордонна сторожа засипала утікачів стрілами. Коли тратва причалила до басарабського берега, на ній була лиш одна жива людина — 10-літня дівчинка, тяжко ранена. Решта утікачів, а саме: два мужчини, дві жінки та троє дітей згинули від большевицьких куль.

ЗУСТРІЧНІ ТОРБИСКИ.

У Франції розповсюднюють тепер нові модні жіночі торбинки під назвою „зустрічні торбинки", призначені для неточних пань, які дуже часто забувають про пору умовленої стрічі. Тільки одна половина торбинки зроблена так як завжди. Друга половина призначена на приміщення прецизійного годинника з великим циферблятом і великою вказівкою. Дуже багато молодих мужчин подарувало своїм судженим і жінкам такі годинники, повні радісного оптимізму, що їх кохані приходитимуть тепер точно на умовлені стрічі. Викрути жінок, що буцімто вони не знали точної години, не будуть мати ніяких підстав, бо годинник у торбинці є справді зразком годинникарського мистецтва.

ОТРУЙНІ ГРИБИ ТА СОБАКА.

Історія із східньої Африки: Два молоді фармери підчас проходу наткнулися на дорідні, апетитні гриби, дуже похожі на печериці. Спокуса була велика. Фармери набрали тих грибів і казали дома кухарці зготовити з них вечерю.

Апетит своєю дорогою, а обережність ніколи не зашкодить. Смакуни грибів дали найперше скору пайку собаці, собака зїла до дрібки і побігла собі. — Отже гриби нетрійливі, вирішили фармери й забралися до вечері.

Саме кінчили, як до кімнати влетіла кухарка й охнула; Ого, наш мопсик уже капут!

Фармери аж позеленіли зі страху. Швиденько посідали на ровери й помчалися до найближчого, віддіденото на 20 км. містечка, до лікаря. Лікар випомпував їм шлунки. Слава Богу, ми врятовані, зітхнули оба й поїхали назад додому.

Захотіли ще подивитися на трупа бідолашної собачки. Запитали кухарки; де й як спочиває мопсик.

— Та таки на дорозі, де його переїхало авто, відповіла кухарка.

КЛЮБ ЛИНЮХІВ.

В Парижі оснували недавно „Клюб повільних". В статуті постановили, що завдання клюбу — навчити своїх членів спокійного, природнього, погідного й повільного життя. Основники цього дивовижнього клюбу бачать найбільше лихо нашої доби в горячковій погоні за грошем. Голосять, що ця горячка зїдає найкращі сили, вбиває високі пориви духа й тим підриває европейську культуру. Духовість культурної людини не може задовольнитися хвилевими здобутками, треба їй вищих підйомів та глибших думок — а до цього необхідний відпочинок та спокій. Отже головна засада клюбу: Геть гарячкове темпо великих міст! Геть погоню за золотом! Цю засаду вирізьбили на таблиці й прибили на домівці клюбу.

НЕДОСТАЧА ПАЛИВА НА ПОДІЛЛІ.

Один подільський громадянен пише до львівського „Діла": Як тільки настане зима, головна жура у нас — це набути дрова на опал. Ліси вирубані і винищені, а як деякий поміщик ще має ліс, то продає його на пні на віруб жидкам, які творять цілу околицю одну велику спілку, щоби ніхто інший того лісу не купив і щоб ціна дров усюди була однакова. Маючи за собою спілку, він знає, що в ніякім лісі дешевше ніхто не дістане і тому довільно диктує ціну. Купка дров, дві фіри галузя, торік коштувала 8 зл., тепер 14 зл., а навіть і більше. Звідки селянин, що може (не все є робота) заробити 60 сот. денно на фільварку, має заплатити за фіру дров 7 зл.? Існують максимальні ціни на всі предмети першої потреби, але тільки по містах; на опал по селах їх нема. Консумцію опалового дерева підніс ще розпорядок тютюневого монополю, що ввесь тютюн мусить бути сушений у сушарнях, а не на сонці. Отже сушення тютюну забирає багато дров і підносить ще його ціну. Одночасно йдуть лісові крадіжі й нищення придорожних дерев. 70 проц. усіх карних справ у суді це лісові крадіжі. Одинокий вихід був би вугіль і дерево привезене з Карпат. Однак вугіль задорогий (4—5 зл.). Треба конче знизити залізничі тарифи за перевіз вугля. Можна вивозити вугіль по демпінґових цінах за границю, то краще зужити його в краю по можливих цінах. Також залізничі тарифи за перевіз дерева з Карпат є зависокі, а до того приходить ще оборотовий податок. Транспорт дерева Дністром чомусь не може вийти поза проєкти. Колиб вугіль гуртом коштував 2 зл. льокостація, охоронено би легким способом міліони дерев від заглади і данοб кожному змогу набути опал. Десь міським безробітним видається вугіль даром, а хто дасть його сільським? Ніякі драконські кари не охоронять придорожних дерев, як малоземельний селянин не буде в силі купити собі опалу на зиму.

ХАБАРНИЦТВО ПЕРЕД СУДОМ.

Перед карним трибуналом у Львові розпочалася розправа проти команданта поліційної станиці у Щирці, Казимира Бердовського, власника млина Ґенрика Шілінґа та емеритованого вчителя Рудольфа Пара. Бердовський відповідає за надужиття влади та за те, що дав Бердовському 150 кґ. муки, Пар за те, що давав йому набіл і яйця. Шілінґ молов у своїм млині ночами та у святочні дні і потребував ласки Бердовського, щоб не повідомляв про це інспектуру праці. Пар потребував Бердовського, щоби прихильно заопініював його подання в справі дозволу на ношення пальної зброї.

БУКИ ЗА НЕСЛУХНЯНІСТЬ ВЛАДИ.

У Тріполісі видала італійська влада розпорядок, що всі склепи мають бути в суботу отворені, а в неділю замкнені. Коли кілька жидівських купців не хотіли до того пристосуватись і ставили опір, їх привели на публичну площу і прилюдно всипали кожному по 10 буків. Виконанню кари приглядалися представники жидівського й арабського населення.

В ХОЛМСЬКІМ ПОВІТІ ПОГАНО ЗІ ШКОЛАМИ И НАУКОЮ.

В Холмі відбувся недавно зїзд представників місцевих організацій з цілого повіту. З виголошених рефератів виходить (як пише „Курер Пор."), що в холмськім повіті є 171 шкіл (у тім аж 92 одноклясівок і лише 6 семиклясівок). Число необнятих наукою дітей велике, але його точно не можна подати з браку (нібито) метрик. Великий брак учительських сил спричинив редукцію науки в місті на 2 години, в повіті часто на половину годин. Цікаво, що в етноґрафічних польських повітах Люблинщини є обнятих наукою майже 100% дітей обовязаних до школи й обсаджені всі етати та є платні й надчисельні години. А в українських та мішаних повітах маємо зовсім інший образ. Там повно дітей, що обовязані ходити до школи, поза школою, там бракує учителів, шкільних будинків і т. д.

ВАРЕНІ РИБИ В МОРЮ.

Капітан одного з голяндських вантажних пароплавів оповідає, що коли його пароплав плив перед кількома тижнями через пролив Сунда, що ділить острови Суматру й Яву, залога пароплава завважила незвичайне явище. Поверхня моря була покрита великою скількістю неживих риб, а коли трохи з тих риб виловили, виявилося, що вони зварені. Капітан пояснює це в той спосіб, що в заливі Сунда є славний вулькан Кракатао й там відбуваються часті вулькапічні стрясения. Під впливом одного вибуху створився там навіть недавно новий острівець. Отже останній наглий вибух мусів до того ступня розігріти морську глибінь, що перепливаючі тоді там риби зварилися.

ДАЛЬШІ ПОГОЛОСКИ ПРО ЗАБУРЕННЯ В СОВЄТСЬКІЙ АРМІЇ

ЛЮНДОН. — Льондонські ґазети приносять дальші вістки про забурення в совєтській армії, яка під проводом маршала Ворошилова протиставиться політиці Сталіна. „Дейлі Мирор" доносить, що в часі останньої військової паради в Москві військові відділи зіґнорували зовсім Сталіна і піднесли оклик тільки на честь Ворошилова. Досі ще таке не траплялося. Аґенти ҐПУ на приказ Сталіна хотіли арештувати декого з вищих офіцирів, але Ворошилов приказав зчерги арештувати аґентів ҐПУ. Говорять, що по цілій совєтській території скріпилися дуже саботажі: підпалюють публичні будинки, фабрики зброї й амуніції та вбивають совєтських урядовців. У Києві вибухла фабрика амуніції. Кажуть також, що Яґода, бувший шеф ҐПУ, арештований за підозріння в звязку із Троцьким. Арештований теж високий комісар ҐПУ, Воронкин. Нинішнім головою ҐПУ є Єжов. Він з поспіхом реорґанізує ҐПУ і побільшує її склад. Догадуються, що в короткому часі готово прийти до остаточної розправи між ҐПУ й армією.

ПОЛЬЩА БУДУЄ „ТРИКУТНИК БЕЗПЕКИ".

ВАРШАВА. — Премієр міністрів заявив у польському соймі, що уряд порішив збудувати між ріками Вислою і Сяном так званий „трикутник безпеки", в якому будуть розміщені фабрики зброї й амуніції. Цей плян потягне за собою величезні видатки, біля три біліони злотих. Проте, як пояснив премієр, будова фабрик дасть тисячам людей зарібок, пустить в обіг нові суми гроша та в той спосіб піднесе в краю добробут. Для виконання цього пляну вже створено гурт знавців і спеціялістів.

ІТАЛІЯ ПОШИРЮЄ СВОЇ ВПЛИВИ НА БЛИЗЬКИЙ СХІД.

МЕДИОЛЯН (Італія). — Турецький міністер заграничних справ, Рушді Арас, що тепер перебуває в Італії, заявив, що небавом буде підписаний пакт приязни між Туреччиною, Персією й Афґаністаном. Рушді Арас також заявив представникам преси, що Туреччина є дуже задоволена з цього, що її звязки з Італією покращали і що Італія підписала дарданельську умову, на основі якої позволено туркам укріпити Дарданелі. Даючи свою згоду на укріплення, Італія всетаки собі застерегла, що пролив Дарданелі не сміє „служити ціллям московського червоного імперіялізму".

БУРЯ В СКЛЯНЦІ ВОДИ.

ЛОНДОН. — Кілька днів тому німецький амбасадор Рібентроп у Лондоні в часі своєї авдієнції в анґлійського короля віддав останньому націоналістичне поздоровлення через піднесення руки. З цього приводу деякі анґлійські часописи піднесли бурю, кажучи, що тим він образив короля, що викликав велике негодування серед анґлійських міністрів і що тому він незабаром буде мусіти опустити своє становище та виїхати з Лондону. На алярмуючі вістки анґлійський уряд відповів, що тим поздоровленням Рібентроп зовсім не образив короля, також не схвилював кабінету міністрів, бо це поздоровлення є суто німецьке й уважається воно за пошану, а не за образу. Ним здоровлять у Німеччині голову держави.

АНҐЛІЙСЬКА ЦЕРКВА НА СТОРОЖІ НАРОДУ.

ЛОНДОН. — Єпископ Лондону, Артур Виннінґтон-Інґрам, у своїй промові перед зібранням достойників анґлійські церкви гостро атакував пацифістів, кажучи, що „дійсною небезпекою світового миру є пацифісти. Колиб ми були перенялися поглядами пацифістів у 1914 році — говорив єпископ — то німецький імператор, або Ґітлер сиділиб нині у Білій Ґалі. Історія Етіопії повинна вилікувати всіх пацифістів світу". Вслід за тою промовою представники анґлійської церкви ухвалили резолюцію, яка одобрює політику уряду, що прямує до скріплення оборонних сил Анґлії. В цій резолюції також говориться, що „християнські громадяни можуть уживати зброї в обороні свого краю".

АНҐЛІЯ ПОЧИНАЄ ГОВОРИТИ ВОЄВНИЧО.

ЛОНДОН. — Міністер анґлійської маринарки, сер Семюел Гор, виголосив промову, в якій висказав кілька слів не менше твердих і воєвничих від тих, що їх виголошував Ґітлер, Мусоліні, чи Ворошилов. Сер Семюел перестеріг інші держави, щоб вони занадто не числили на анґлійський пацифізм і на слабість анґлійських збройних сил. „Ми, говорив він, фактично будуємо нову фльоту, хоч часи будови подвоїлись і потроїлись від часів війни. Проте ми довершимо те, що почали. Наш вроджений хист виявляється в нашій новій конструкції. Ми далі можемо будувати кораблі скорше і ліпше, ніж котрийнебудь інший нарід на світі. Ми знов розбудуємо нашу морську силу до тої міри, що вона стане найсильнішою на світі". Далі сер Семюел говорив, що нині світ знаходиться в такому політичному хаосі, якого не знав від часу розвалу колишньої римської імперії. І ось тому, щоб урятувати британську імперію від нещастя, що може повстати внаслідок цього хаосу, говорив Гор, потрібна Анґлії велика збройна сила.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ТРЕБА ВИЧИСТИТИ ДІМ

Цими днями ґазети повні вісток про страйки. Ведуться тепер, або щойно кінчаються, величезні страйки, що обхоплюють десятки, а то й сотки тисяч робітників, як, наприклад, страйк у мореплавбі, у виробі скла та в автомобільнім промислі. Звертають загальну увагу ці страйки не лишень своєю величиною, але й напруженням боротьби та зовсім новими засобами, яких уживається в боротьбі. В так званім „сидячім страйку" робітники знайшли новий засіб боротьби, котрий з одного боку скріпляє їх боротьбу, але з другого боку доводить противну сторону до крайньої люти, що може стати товчком до драстичної оборони приватної власности.

Власне на такому ступні боротьби є дуже важно, щоб робітнича сторона виходила на публичний вид усе з чистими руками, щоб їй не можна закинути ніякого нечесного поступку. Тимчасом якраз у робітничих юніях проявляються тепер факти, які покузують, що в них не все в повнім порядку.

За провід Американської Федерації Праці не можна нічого нового сказати. Останніми часами її лідери практикували політику, яка не добуває великої слави для цеї старої орґанізації. Ось, наприклад, з приводу теперішнього страйку в автомобільнім промислі виринула в конґресі резолюція, щоб уряд і конґрес мали право казати предложити собі всякі дані, документи й зізнання свідків у справі якогонебудь більшого страйку. Покищо резолюція зверталася проти автомобільних підприємців, і ці, звичайно, кинулися її поборювати. Та лідери Американської Федерації Праці думали, що ця резолюція у будуччині може стати недогідною їм, і вони теж прилучилися до кампанії підприємців. Підприємці пустили чутку, що за цю резолюцію стоїть лишень секретарка праці, але не президент Рузвелт. Американська Федерація Праці зараз дала на це зловитися й видала публичну заяву проти резолюції: В той самий час, як Ґрін разіслав цю заяву ґазетам, президент Рузвелт дав свою офіційну згоду на пропозицію секретарки праці.

Ще гірші річи виходять наверх на суді, що ведеться тепер у Ню Йорку в ресторaннім промислі. Показується, що урядники деяких юнійних відділів стояли в тіснім звязку з ріжного роду рекетірами й були причетні до хабарництва, бандитських нападів, насильних нібито страйків, тощо. Свідки показували, що сліди деяких юнійних урядників вели аж до канцелярії звісного бандита „Доча" Шулца. На основі таких даних публика виробляє собі поняття, що юнії не мають чистих рук. Як юнії не постараються вичистити свою хату, то ця репутація буде шкодити немало всьому робітництву в його боротьбі за краще життя.

МОСКОВСЬКІ СПЕКУЛЯЦІЇ

(Для „Свободи").

—o—

В обличчі німецько-японської загрози Москва шукає зверхньої підтримки. На цьому пекучому завданні оперта тепер уся її міжнародня політика. Літвіновські формули „неподільного миру", ухвала „найбільш демократичної в світі конституції", назверхне відмовлення від розкладово-революційної акції Комінтерну, політика творення закордонних „Народніх Фронтів", советські заклики обєднання „світової демократії" проти „загрози фашизму" і т. д., і т. д. — все це служить одній цілі: знайти союзників, що допомоглиб Москві рятувати себе, коли вибє її „дванацята година"...

Ця нова тактика советського уряду використувала обставину, що Европа поділена на два табори: ревізіоністичний і антиревізіоністичний. До першого належить насамперед Німеччина, що не хоче надалі існувати в умовах, які створив для неї версайський мир. На чолі другого стоїть Франція, що намагається оборонити стан свого посідання й у зрості сили Німеччини бачить для себе загрозу. Перейшовши силою обставин до антиревізіоністичного табору, Москва тимсамим („льоґічно"!) стала союзником держав, що його представляють: Франції й Малої Антанти. Так зродився французько-советський пакт, що втягнув у свої впливи й інші держави.

Цей пакт сам по собі був тільки початком советських політичних розрахунків, свого роду базою, що мала послужити для створення так зв. „колективної системи безпеки" в рямках Союзу Націй. Коли розшифрувати дійсний зміст цієї проектованої „системи", то вона зводилася: 1) до забезпечення СССР зверхньою підтримкою на випадок війни, і 2) до міжнародньої ізоляції Німеччини. Лише здійснивши цей плян, советський уряд міг бути бодай відносно спокійний на певний час за своє існування. В цьому напрямі й звернено всю енерґію советської дипльоматії з одного боку, і закордонних „Народніх Фронтів" з другого...

Ще перед кількома місяцями могло здаватися, що Москві легко пощастить реалізувати свої пляни. У Франції переміг „Народній Фронт" і до влади прийшов кабінет Блюма. Комуно-соціялістичні партії стали панами ситуації в Еспанії. В Чехословаччині й Румунії кріпшали советофільські впливи. Ідеольоґічно споріднені Німеччина й Італія не могли узгіднити своїх стосунків з причин розходжень в австрійському питанні. Отже все складалося для Москви якнайкраще.

І раптом — прийшов період невдач! Першого розчарування советський уряд зазнав у Франції, в тій „блюмівській" Франції, що обіцювала йому такі легкі дипльоматичні перемоги... Початкове захоплення „народньо-фронтівськими" гаслами у Франції почало слабнути. На порядок дня прийшла зимніша розвага, той реальний скептичний розрахунок, що характеризує в рішальні моменти французьку психольоґію. Хоч як тероризовані французькою компартією Тореза й Кашена — інші ґрупи „Народнього Фронту" доволі швидко спинили себе на шляху скочення в московську прірву. Внутрішні розрухи, так нерозважно спричинені комуністами, стали найкращим середником отверезіння для широкої суспільної опінії Франції. Між окремими складниками „Народнього фронту" зайшли тертя й французька компартія опинилася в стані ізоляції. Потрібну критичність кабінет Блюма виявив і в питаннях міжнародньої політики: провокативні спроби Москви загострити французько-німецькі відносини, через втручання в еспанські справи, в Парижі не повелись, а (і це найбільш розлючує Москву!) французько-советський пакт повис у повітрі (уряд Блюма ще й досі не оформив його так, як цього хоче советський уряд).

Стало гірше й в Еспанії. Націоналістична революція ґенерала Франка перемішала московські карти. Еспанія стала для советського уряду тою „лапкою", з якої він би радий самий вже вилізти „з гідністю", та не може! Як грім із неба, вдарила його вслід за цим вістка про німецько-японське порозуміння в справі боротьби з комунізмом.

В Югославії й Румунії також почали зростати німецькі впливи. Далі пішло ще гірше! Берлін і Рим знайшли спільні шляхи. Пляни ізоляції Німеччини й розбиття солідарности націоналістичних держав зовсім несподівано привели до створення потужного протисовєтського бльоку (Німеччина — Італія — Японія), що має тенденцію зростати скількісно. Цим зарисовано перші контури олітичного розділу світу, розділу, що його Москва смертельно боїться. А водночас — завели надії, звязані з політикою „Народніх Фронтів". Крім Франції й Еспанії ці „фронти" ніде не принесли очікуваної користи Москві. Навпаки — в останніх місяцях помічаються в европейській опінії виразні протисоветські настрої.

Ситуація для советського Союзу прикра! В Кремлі лютують і казяться! І ось у цих днях в канцеляріях Літвінова вирішили спробувати новий спекулятивний трик для скріплення захитаних позицій Москви. Суть цієї спекуляції в наступному. Советський уряд через кореспондента французького офіціоза „Тан" видав заяву, ніби рішений **„розвязати собі руки в відношенні до европейських демократій, коли вони й надалі виявлятимуть безсилля й нерішучість у боротьбі з воєвничим фашизмом"**... Ця московська „загроза", адресована безперечно насамперед до Франції, потім — Анґлії. В інспірованій з Кремля статті читаємо далі, що **„слабість і боязливість Парижа й Лондону перед фашистівським бльофом лише прискорить війну"**. Мовляв — **„німці вже нанесли в Мароку тяжкий удар всім стратеґічним позиціям Франції й Анґлії. Справа йде про величезний стратеґічний плян окруження Франції, а потім Ґебельс, звичайно, доказуватиме, що німецькі війська вислані для боротьби з комунізмом, якого джерела чомусь оказалися саме в еспанському Мароку"**... Стаття закінчується заявою, що советський уряд **„настоює на тому, щоб французький уряд щиро й формально вивів з французько-советського пакту всі ті висновки, які містяться в його змісті"**.

Ось воно де „собака" закопана! Ціла затія большевиків із згаданою декляраціею в „Тані" полягала в тому, щоб налякати Францію німецькою загрозою й змусити її до далекойдучих зобовязань на підставі пакту. Метода доволі стара! Але є в ній і нове — загроза Москви, що вона „розвяже собі руки", коли політика деяких держав не піде по лінії її інтересів. Намалювавши чорними фарбами „стратеґічний плян фашизму" — меткий Літвінов подав за кордон останнє „попередження"... Мовляв — сама Москва цього „фашизму" цілком не боїться (!), вона має „досить сил", щоб „дати рішучу відсіч всім імперіялістам"; одне її тільки турбує — це доля.. „европейських демократій"! Ці демократії, „без могутньої підтримки СССР", ніколи не справляться з „фашистівською загрозою", міжтим Москва, втративши терпіння, може „без шкоди для себе „махнути на них рукою й заявити — викручуйтесь самі з біди, а „ми переглянемо всі наші міжнародні звязки й приязні"... Звідси висновок, що його підсувають московські письмаки „европейським демократіям": довірте Москві, заключіть з нею воєнні конвенції й поступайте за її директивами. Інакше — буде зле!

Спекуляція, як бачимо, наївна і примітивна. Так цей виступ советської дипльоматії й оцінила частина французької преси, назвавши його „маленькою шантажною операцією"... Характеристика дуже влучна!

Дуже сумніваємося, щоб цей советський шантаж міг виказати більший вплив навіть на Францію, не кажучи вже про інші чинники. Німецько-французькі противенства справді дуже великі й покищо ніхто не може вказати компромісових шляхів їх узгіднення. Це в певній мірі утотожнює в даний мент істереси Парижа й Москви. Але на цьому вони, здається, і кінчаються. Французькій нації потрібний мир, а большевикам йде про знищення фашизму (притому чужими руками!), який усе висітиме мечем Дамокля над їх головами, доки існуватиме. Як бачимо, цілі, коли розглядати їх глибше, не однакові.

Інж. М. Сціборський,
(Париж).

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА — НІМЕЧЧИНА

(Можливости війни).

—o—

Гроза війни висить над Европою, а безперестанне зброєння поодиноких держав мусить остаточно в уже недалекій будучности допровадити до кризи. Яку ролю відограє в такій війні Чехословаччина? На ту тему помістив чеський часопис **„Лідове Новіни"** статтю, написану полковником ґенерального штабу, **Е. Моравецом.**

Чехословаччина — каже полк. Моравец — лежить на европейськім водорозділі, на склонах великого гірського півкруга, що обіймає Альпи, Судети і Карпати. Цей півкруг відділює в середній Европі полудне від півночі. Чехословацька република, є середньою ланкою пояса, зложеного з малих і середньо-великих держав, що простирається майже від Ґенуезького заливу при Середземнім морі аж до берегів Чорного моря. Є це Швайцарія, Австрія, Чехословаччина і Румунія. Ті чотири держави належать з огляду ґеоґрафічного до середньо-европейського полудня, що обіймає три ґеоґрафічні райони: придунайський район, Балкани й Італію.

Швайцарія й Австрія закривають від півночі Італію, — Чехословаччина закриває придунайський район, а Румунія — Балкани.

Та система чотирьох держав видержує натиски з півночі Німеччини і советського Союзу, що є двома найбільшими европейськими державами. З тих двох натисків є найбільше небезпечним для найближчої будуччини натиск німецький, що стоїть у звязку з великими плянами німецької експанзії (поширення) взагалі, котрі зістали світовою війною придушені лише на якийсь час.

Є це лише виконанням давного пляну Бісмарка (зміненого відповідно до теперішніх державних границь), що маневрує поміж трьома фронтами: західнім (проти Франції і Анґлії), полудневим (проти Італії і Малої Антанти) і східнім (проти Польщі і советського Союзу).

Німеччині залежить передовсім на тім, щоб ані на однім з тих фронтів не було союзів поміж сусідуючими з собою державами: отже Франції з Анґлією, Італії з Малою Антантою, Польщі з Советами.

Другим завданням Німеччини є позискання політичної ізоляції поодиноких фронтів від себе, отже полудневого фронту від західнього та східнього і т. д. І аж коли Німеччині удасться виконати політичну частину її великого стратеґічного пляну — тоді доперва надійде відповідна хвиля для нападу на один з фронтів.

Та заки ще Німеччина рішиться виступити на заході (проти Франції та Анґлії) або на сході (проти Польщі та советського Союзу), вона мусить передовсім запанувати на середньо-европейськім полудні, звідки могла би дістати ті воєнні матеріяли, котрих їй недостає, а то: збіжжя, нафту, залізо і мідь.

Чехословаччина хоронить наддунайський район від німецького натиску з півночі. Якщо та головна чесько-словацька ланка не буде опиратися на могучих підпорах на заході і сході (на заході на французько - анґлійськім союзі, а на сході на советськім Союзі і на Польщі), то його існування буде у великій небезпеці, але рівночасно будуть загрожені і наддунайський район, Італія і Балкани.

Ті, що не розуміють добре воєнного діла, думають собі, що коли би Німеччина напала на Чехословаччину, то та остання буде потребувати безпосередньої воєнної допомоги, а то через чимскорше вислання союзних військ на чесько-словацьку територію. Та цей погляд є мильний.

Для Чехословаччини вистане, якщо її боронити буде сильний спільний натиск на противника обох бічних фронтів, то є західнього і східнього, і якщо будуть тісно співділати всі держави середньо-европейського півдня.

Питання оборони незалежности Чехословаччини представляється не лише яко чисто чехословацьке питання. Є це питання життя і смерти всіх наддунайських держав. А питання це є рівночасно питанням існування західньої Европи. Коли би Чехословаччина загинула, то середньо-европейське полудне попало би під панування німців, котрі виконували би натиск на цілий середземноморський басен. А це значило би стільки, що кінець для кольоніяльного панування Франції та Анґлії.

І закінчує чехословацький ґенеральштеблер свою статтю ось як:

Зробити кінець німецькому нападові можна буде лише в тім випадку, як довго німецька лявіна не скотиться іще з гір на полудне. Коли німецькі рахунки на незгоду поміж сходом і заходом не оправдаються, то німецька лявіна покотиться не на полудне, а на північ. (Отже куди? — Ред.). Якщо політичні греблі на заході і на сході будуть сильні — то і чехословацький охоронний вал над полуднем середньої Европи — видержить.

Запорукою цього є військова сила, хист і витревалість чехословацького народу.

—o—

Та я зазначу, що воєнних прикмет у чеській національній вдачі нема, хоч сам цей нарід (абстрагуючи від його політиків і прожертих москвофільством журналістів) є через свій демократизм, трудящість і людяність — дуже симпатичний.

Та до і підчас світової війни були й Італійці знані з браку своїх військових прикмет. У них стояла дуже високо техніка (гармати і літаки) і вони тою високою технікою здобули й Етіопію. Але вже і підчас цеї етіопської війни далися відчувати зміни в національнім характері італійців на ліпше.

Це були наслідки того виховання, яке дав новій ґенерації Мусоліні.

Справді чеські ґімнастичні орґанізації стоять безумовно на першім місці на цілім світі, — але так було уже і перед війною, що одначе на **воєнних** прикметах чехів не відбилося.

Але правда і це, що тоді робили вони військову службу **чужим,** а тепер роблять її **своїм,** своїй державі. Та всеж таки покищо — воєнного духа у чехів не видно, а гарна робота в области „скавтів" — не вистарчає. Треба би ще глибше попрацювати над зміною національної вдачі — а це вже річ самих чехів. **Юрій Горовенко.**

Улас Самчук.

ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Друга частина „ВОЛИНІ".

Передрук заборонюється. — Авторські права застережені.

(121)

— Ха-ха-ха! — зареготав большевик, тримаючи в лівиці повід буланої, а в правиці нагана. Його випяті, мов бараболини, вилиці, скісні чорні очі, твердий, низький лоб, мов литі зі старої бронзи. Піски, пустиня, кінський піт. Номад, думає Володько.

Груди Матвія знімаються і опадають. Він дивиться на кулак з наганом, корчиться, ніби бажає плигнути на свого грабівника, але в останній хвилині з силою вириває себе з такого стану, круто повертає і без єдиного слова йде в поле.

Володько дивиться за батьком. Вітер розкидає поли його куцана. Ноги його ступають рівно, широко й рішуче.

А большевик випряг одну коняку, привязав її ззаду тачанки і впряг булану. — Садісь, маладец, са мной! В Жолобках другую лошадь достанеш!

Володько плигає на тачанку. Большевик сів на сидіння. — Вйо! — гукнув сердито і шмигнув нагаєм булану. Та пальнула задніми ногами, шарпнулася і спялася дуба. Большевик закотив трьохповерховий матюк, завинув на лівий кулак віжки, а правою схопив за цівку рушниці, що стояла коло нього і зо всього розмаху гепнув прикладом по буланій... Та витягнулась, рванулась і зі страшною силою поперла за собою тачанку з обома шпаками.

Гналася, мов вітер. Колеса брискають закарвашами грязюки. Тачанка, мов дитяча забавка, лигає по нерівній дорозі. Мигають поля, ліс, село. Долина, вигналися на гору і розгонно вкотилися на панський двір.

— Стой! — натягнув віжками большевик. Булана стала. На ній нема сухого місця. З рота, ніздрів рвуться кусні піни. Живіт, спина й зад в милі. Ноги тремтять.

— Відал? — звертається до Володька большевик. — Вот так с вамі нада!

Обличчя його купа багна. Сива вовнянка закотилася на потилицю. Помахом рукава розвіз на чолі піт і грязюку, плигнув на землю, кинув Володькові віжки, а сам пішов в напрямку великого будинку з оббитими стінами.

Вечоріє. По небі летять клубаті хмарини. Навколо рейвах, нелад, ніби тут панував землегрус. Он якісь хліви, чи стайні. Тинка на них упала. Ґонти на стрісі прорвані, ніби навмисне. Перед дверима потрощена жниварка, обламки грабель і ржаві вила. Далі купа недосушеною з будяками конюшини. Коло неї стоїть кілька зачовганих, збасованих брудними нагаями коняк.

З будинку чути крик большевика. За мент він виходить зза рогу хати, плюється, лається в Бога і підходить до Володька.

— Сукини сини! — кидає він Володькові, хоч той не розуміє, в чім справа. — Бері вон ту клячу і атвалівай ко всем чертям!

Володько біжить до коней і бере ліпшого. — Не ту! Другую! — кричить большевик. Володько бере ту, яку показує большевик, вискакує на її гостру спину і верхи клигає в село.

Матвій ішов у поле. Не раз ішов він по цій землі. Не раз болів він над її долею, але сьогодні, в цей страшний день, він виразно став лицем в лице з тою силою, що заступила йому його життєву дорогу. Ніколи, ніщо, не перемогло його. Він не лякався війни. Він готов був зустріти смерть на полі бою, як вояк, як орач, як той, що до останньої хвилини цупко тримає в своїх пястуках свою зброю.

Але сьогодні... Ні. Він чує ще той реґіт, той зневажливий лютий погляд. Ууу, ти косоока гварино! Почекай. Між нами нема рівности! І ти, і я — ми станем ще і буде тоді останній бій. Матвій бачить поле своє, як лежить воно перед ним доступне, мов раб. Ріки поту пролив за нього. Сина в бої післав. Цілі ночі продумував і брилу по брилі складав цитаделю своєї сили. І мабуть ще мало. Так. Мало. Не одного, а міліон Матвіїв треба. Сто міліонів синів треба післати в бої. Інакше прийдуть з нагаями, випряжуть твого коня з плуга і посміються. Матвій пройшов впоперек, вздовж свого поля. Прудкий вітер бє крилами в його обличчя й охолоджує палаюче чоло. Пригадав, що після завтра мав би відійти Володько до школи. Але хто дома?... Сіяти. До Чорта! Піде!

Западає ніч. Матвій вертається до дому. В хаті порається Настя. Господоньку, Господоньку! — журиться вона. І куди той хлопчисько з отим каналієм поперся? Ще возьме там у лісі... Бахне і буде по ньому. Що такому катаржанові.

Матвій мовчить. Їжа його не бере. Посидів мовчки, а після вийшов на двір. Ніч, темнота і вітер. Пішов на дорогу і слухає в напрямку жолобецького лісу. Минають хвилини, години, і Матвій не сходить зі своєї стійки. Навкруги все німе, чорне, мовчазне.

(Дальше буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮАРК, Н. ДЖ.

Свято Злуки.

Заходом Української Центральної Ради в Нюарку відбувся концерт в неділю, 31 січня, в Січовій Галі на память Злуки Українських Земель. Над виконанням програми не буду розводитися, а то тому, що наш український загал привик себе хвалити, та перехвалювати кожну добру річ, а свої хиби збувати мовчанкою. Тому, що робити добре є річчю не менше важною як вистерігатися зла, відступлю від старого принятого правила самохвальби, а тільки коротко скажу, що програма та її виконання були дуже гарні, а прихід не найгірший. Часть приходу ухвалено на поводян, а решту на будову Українського Музею. Зате сильніше хочу натаврувати ті річи, які не повинні бути між нами. В першу чергу ніяка одиниця не має права в публичних оголошеннях реклямувати своє імя за плечима народньої організації. Не одиниця, але організація влаштовує свята. Організація за свята відповідає і вона повинна бути підписана на оголошеннях, хіба що сама організація бажає собі з якихсь спеціяльних причин, щоби одиниця була підписана за організацію. Одначе таке може статися тільки за попередньою ухвалою організації.

Друга сумна річ, яку тут у Нюарку болюче можна завважити, це те, що в публичних святах тільки дві громади беруть участь, а на ділі є три громади. Згадую за те тому, бо боюся, що при такій роботі, колиб ті, що борються за волю, дійсно вибороли ту волю і незалежність для нашої держави, то тоді готова знайтися часть нашого загалу, що буде казати, що тому, що в тій державі є така або така громада, ми не хочемо тої держави. На словах ми всі хочемо одного, себто волі, незалежности і т. д., а ділами піддержуємо рабство та стараємося продовжити неволю.

Нюарчани! Брати і Сестри! Таж ми всі діти одної матери. Нас болить один біль, морочить нас та сама недуга. Перед нами стоїть однакове завдання, одна і та сама ціль. Чомуж нам не злучитися разом і спільними силами улекшувати собі роботу, замість ділитися на гуртки та нищити себе взаїмно? Зійдімся разом. Коли ми маємо якісь урази до себе, вискажім це ясно, виразно, щоб кожний знав, про що йде, а при добрій волі можна завжди знайти вихід, навіть з найгіршого положення. Миж дорослі люди. Памятаймо, що тільки організована праця має значіння. Крізу, яка надходить, тільки зорганізовані зможуть перемогти; незорганізовані будуть мусіти згинути. Українці! Подаймо собі руки до згоди, зачинаймо нове життя.

Адв. В. Кузьма.

У гостинниці.

Вейтер: Що можете закинути цій ковбасці?

Гість: Е, оба її кінці є занадто близько від себе!

ВІД СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

Дня 23 листопаду 1936 року відбулося перше засідання Головної Управи СУА в справі надходячої третьої Конвенції СУА, котра має відбутися весною біжучого року.

На внесення голови, Анастазії Вагнер, назначено на конвенцію дні 29 і 30 травня.

Та конвенція, згідно з рішенням другої Конвенції СУА, котра відбулася в травні 1935 року, відбудеться в Філядельфія. Па.

З нагоди конвенції делегатки відвідають могилу організаторки СУА, Анастазії Рибакової, що померла дня 5-го серпня 1936 року.

Співатимемо теж гимн СУА, тому є бажаним, щоб кожна делегатка знала його.

Друге засідання в справах конвенційних відбулось дня 7 грудня при участи більшого числа членів головної управи. Рішено скликати на день 22 січня, крім Контрольної Комісії, обидва комітети: Дорадчий і Мистецтва.

Дня 22 січня було заступлених 9 відділів, а саме: 1, 3, 4, 8, 18, 21, 22, 35 і 43.

По довших нарадах і дискусії вибрано Конвенційний Комітет, до котрого ввійшли: голова: Евгенія Дмитрів, заст. від. 22; заступ. голови: Марія Марусевич, заст. від. 3; секретарка: Марія Ленчук, заст. від. 4; пресова референтка: Павлина Авраменко, заст. від. 1.

Комітет сходиться на наради кожного тижня. На кожнім засіданню Комітету є присутні також члени Головної Управи СУА.

Тому, що конвенція має відбутись у Філядельфії, тамошнє жіноцтво запросило голову СУА Анастазію Вагнер, на день 17 січня 1937 року на наради для установлення і розділення праці між тамошнє жіноцтво.

Комітет, який вибрано у Фільдельфії дня 17 січня 1937 року, названо „Комітетом Гостинним." В обсяг його праці входитиме винайм салі на конвенцію, приміщення делегаткам, харч делегаткам, підготовлення концерту і вечері на закінчення конвенції.

Програму виготовить і розішле по відділах Комітет Конвенційний.

Рішено запросити на конвенцію відпоручницю Краєвого Союзу Українок.

Рішено взяти участь з іншими організаціями у Другій Світовій Виставі, яка має відбутися в Ню Йорку, в році 1939. Вже відтепер рішено робити відповідні приготування.

Приготуванням займеться комітет Українського Мистецтва, або експонатів.

Голова СУА зачинає поїздку по відділах. Просимо відділи, що бажали би мати в себе нашу вибрану, прислати зголошення.

Всі вище наведені справи передано до виконання комітетові конвенційному, котрий, перестудіювавши їх, виготовить програму конвенції.

Всі звідомлення комітету подаватиме до преси вибрана пресова референтка.

П. Дембіцька, секр.

На Різдво.

Гість до шофера: Прошу підождати; як я не вернуся за пять хвилин, то прошу мені ці клунки принести нагору. Хочу бачити, як мене приймуть свояки, коли прийду без дарунків.

ГЕЙ, ВГОРУ, ОРЛИ!

Гей, вгору, орли, високо,
Аж під сині небеса,
Хай вас жадне лихо, горе
Вже на світі не здола!
Гей, вгору з тюрем, з неволі,
Рвіть кайдани ви на прах,
Вилітайте враз до зорі,
Що сяє в небесах,
Що веде на шлях правдивий
Всіх заблуканих людей.
Смілож, браття, вилітайте,
Бо цей шлях не є трудний.
Жадне лихо, жадне горе
Хай не буде вам страшне;
Ваша сила їх поборе
Та на порох розітре.
Гей, вгору, орли, високо,
Сурма сполох вже трубить,
Час до бою нам ставати
Та нанова в світі жить!

Микола Горішний.

„ЖІНОЧА ДОЛЯ".

Найповажнішим українським жіночим часописом є без сумніву „Жіноча Доля". Наше жіноцтво на еміґрації могло би багато доброго сказати про впливи цього часопису на українське життя поза межами Рідного Краю. Слід замітити тільки те, що за дванацять років існування редакція „Жіночої Долі" згуртувала біля себе найповажніші сили літературні й фахові. Для орієнтації нашого жіноцтва подаємо нарис статтей „Жіночої Долі" на 1937 рік.

Статті на теми громадянсько-національного виховання українського жіноцтва.

Повість нагородженої авторки Ірини Вільде: „Вікна на розтіж".

Описи казкових канарійських островів і Мадейри, пера ред. О. Кисілевської.

Рубрика: „Шлях до щастя в домі".

Пляни праці по жіночих організаціях і методи організаційної праці, пера Олени Кисілевської.

„Куток господині", зразки найновішої домашньої господарки.

Взірці народніх вишивок.

Широкі згадки про всі літературні новості, пера українських письменниць.

Постійна сторінка Зо Словянського Жіночого Світу, під ред. М. Омельченкової.

Новинки з політичного українського життя.

При тій самій редакції виходить ще й часопис для сільських господинь „Жіноча Воля" і журнал для молоді, під ред. Ірини Вільде, „Світ молоді". Адреса всіх трьох часописів: Zinocza Dola, Kolomyja, ul. Zamkowa 37. Ціна 2 дол. річно сама „Жіноча Доля". З одним і другим часописом $2.50. Всі три разом $3.

Передплачуйте „Жіночу Волю" для кревних у Рідному Краю. За 1 доляра весилає редакція 3 примірники на вказані адреси цілий рік.

В окуліста.

— А не можете прочитати ніякої з тих букв?

— А котру букву, пане докторе?

ВІДВІДУЙТЕ СВОГО РОДИННОГО ЛІКАРЯ.

(Подає д-р Джан Л. Райс, комісар здоровля міста Ню Йорку).

Чимраз більше промов можна тепер почути на радіо про здоровля, як теж багато пишеться про це по часописах. Хоч багато з тих промов і статтей є корисні, то знову є такі, що навіть приносять шкоду. Серед дорадників, що пропагують практичні міри, є багато без наукової основи та взагалі таки не є признані медичною професією. Маємо теж групи ошуканців, що продають патентовані ліки, приписи харчування або щось інше, чим очевидно приносять користь тільки продавцям. Одинока ціль ошуканця це здобуття грошей.

Шанси є десять до одного, що пересічна людина, котра пішла за намовою ошуканця, заплатить тяжку кару через утрату здоровля. Це повинно бути ясним для кожної думаючої людини, що „вистрільні" ліки, патентові медицини, котрі буцімто „помагають на всяку недугу", не надаються для кожного організму, а спосіб життя та дієту не можна пристосувати в однаковій мірі для кожної людини. У більшості випадків так звані „признання" це нахабство.

Кожна округа краю має ґазету, присвячену певним справам. Багато з тих ґазет друкують достовірні статті про здоровля, постачувані міськими, стейтовими або федеральними зарядами здоровля. Хто читає ті статті, той може спостерегти, що більшість з них вказує на важність кликання родинного лікаря на випадок занедужання. Це знаменита порада. Кожна округа має одного чи більше іспитованих лікарів, з повними кваліфікаціями для подавання услуг потребуючим. Кожний з тих лікарів може дораджувати в усіх справах недуги та здоровля, а вам оплатиться вдатись до них по пораду.

Совісна стаття про здоровля завсіди дораджує вдаватись до родинного лікаря та остерігає перед ошуканцями, „вистрільними" ліками і якимнебудь самоліковуванням. Ціль доброї статті на тему здоровля є вказати дорогу до здоровля, звертаючи рівночасно увагу на вартість свіжого повітря, сонячного світла, домашньої чистоти, розривок, відпочинку, спання, як теж зрівноваженого харчу.

Там теж вказано на важність споживання сирих та варених ярин, овочевих соків, молока та молочних продуктів підчас щоденного харчування. Але совісна стаття про здоровля ніколи не робить діягноз, не дає рецепт, а завсіди радить удаватись до лікаря на випадок хвороби та дораджує мати свого родинного лікаря. Ті, що радять вам інакше, не заінтересовані у вашім здоровлю.

ЧАЙКИ

(З минулого).

Чом над Дніпром чайки вються
І квилять, мов плачуть?
Бо на хвилях пливуть в море
Два трупи козачі.
Хвилі тихо їх гойдають,
Мов до сну колишуть,
Знають хвилі, че не знають,
— Козаки не дишуть.
Ще учора в тяжкім бою
За рідну Вкраїну
З честю впали й за те ворог
В хвилі їх укинув.
И пливуть разом, мов байдуже,
Де прийдесь спочити...
Чайки вються і кигочуть,
І плачуть, мов діти.

П. Т.

— Що той дентист рве зуби без болю — це брехня!

— Чи тебе дуже боліло?

— Мене ні, та щоби ти чув, як він ревів, як я його вкусив у палець!

Д-р Александер Гевеші.

БОРОТЬБА З ЗИМНОМ

Пліній молодший[1] подає, що старинні римляни знали спосіб центрального огрівання; вони вміли при допомозі відповідних рур розпроваджувати теплий воздух по ріжних просторах домів. Та ще в році 1709 (році пропамятного для Швеції, Москви й України бою під Полтавою), що приніс Европі одну з найстрашніших зим, які затямили люди, виявилося, що цивілізоване людство дужеж то недостатчними засобами в силі боротися проти гроз зимна. В тім році ось у Парижі замкнено було в січні всі театри й припинено всі судові розправи, бо чорнило мерзло в каламарах, у пивницях вино перемінялося в лід, а на хлібі, таки підчас їжі, утворювалася ледяна верства. Тоді були випадки, що люди замерзали в ліжках, а з новонароджених дітей мало котре змогло дожити до найблизчого дня.

В тих часах і в Тилеріях[2], ще ось з початком володіння Людвика XIV (1643) не вміли опалити кімнат так, як треба. В усіх королівських палатах була лиш обмежена скількість комінків (шеміне), і воно не було легко управі такої палати рішитися на побільшення того числа. Бо такий комінок уважався тоді не предметом необхідного вжитку, тільки річю люксусовою, а щодо груб, то водилося так, що французи жахалися їх віддавна, і був навіть такий французький письменник, що сказав, начеб то „від грубки вявив силу фантазії і наповняв душу людини мелянхолією". І отак і найлютіше зимно видавалось французам далеко не таким томливим, як оте невидиме, душливе і парне тепло груби. Тут і там, при відповіднім строю груб, пробували теж палити вуглем, але на тому розумівся тоді ще мало хто, через що траплялись часто важкі зачадження, що теж немало причинилося до того, що груба стала цілком непопулярна.

Отак доводилось тоді людям утікати з холодних покоїв у каварні, що саме у XVIII столітті почали входити в моду, або йти до ліжка, де вони проводили іноді ввесь час і принимали так і гостей. Часто не було іншого вибору, тільки або люте зимно, або димляча груба, і люди вибирали всетаки зимно, і то навіть в околицях, де завдяки близі лісів не так то вже трудно було призасобитись деревом. Знали тоді люди теж щось таке, як невеличкі огрівачі рук і ніг, без яких ніхто не важився напр. іти до церкви, нехай і на коротке богослуження, бо інакше було годі висидати його до кінця.

Але наймодернішим і найпопулярнішим засобом огріття лишилось усетаки ліжко, яке замісць подушок вистелювали щонайміякшими і найгрубшими шкірами. А один з найбільш учених докторів з рядів французької Академії Наук, Льосталь-Бішуе, автор книги про те, як можна дожити до вісімдесятьох літ і зберігти собі притім повну силу і гнучкість молодости, доказував на основі вчених аргументів, що холодні дні треба проводити в ліжку з огляду на його трівке і рівномірне тепло, спасенне для людського організму відносно цілого ряду загрозливих небезпек.

У книжках на культурно-історичні теми читаємо теж усе наново, що зими в сімнацятім і вісімнацятім століттю були далеко гостріші, ніж ті, що їх довелось пережити людям упродовж віку девятнацятого. І воно і справді так, що нпр. зима з року 1709 в усесвітній історії зим визначує своєрідний рекорд. Бож подає навіть і Сен-Сімон[3], що тоді упродовж двох місяців було таке безперестанне і вбивче зимно, якого не запамятали ніде і найстарші люди. А притім те зимно далось відчувати ввесь рік, так, що й упродовж тодішнього літа кімнати короля треба було опалювати і напихати комінки поліннями поверх, так, начеб це була саме середина зими. Зновуж за вісткою з іншої сторони, замерзало в Парижі упродовж часу від 5 до 28 лютого двацять чотири тисячі людей, і хоч дехто ту вістку вважає перебільшеною, то вона всетаки мабуть недалеко відбігла від правди.

Але виявилося в тому пропамятному році ще й те, що люди готові навіть і своє життя принести в жертву їх порожности, і відноситься те мабуть не тільки до самих французів. Бо от у версайській палаті, що з практичного і гігієнічного погляду виявилася з самого початку як одна з найневдатніших будівель узагалі, наймогутніші вельможі того часу, аристократи, багачі й високі достойники вдоволювалися такими, вікон і воздуха позбавленими, ні до огрівання ні до провітрювання непридатними дірами, що нині не можнаб тут примістити в безпосередній близі його величности все виключно тому, щоб мати честь і щастя перебувати в безпосередній близі Його Величности короля і брати участь у його життю. І були це багатирі, яким було легко можливе винаймити собі в Парижі цілі камениці й палати, та які проте воліли зносити всякі невигоди і наражування навіть на найбільші небезпеки, щоб лиш мати змогу обтертися об королівську кирею та чекати на короля що рана в прислоненій галі зі смиренним привітом, в надії, що може то його величність зволить ласкаво добачити їх та обдарувати своїм королівським словом . . .

А зрештою і в році 1758 було так, що Людвик XV слухав раз богослуження таки з ліжка, щоб припадком не згинути з зимна, і повелів у своїй кімнаті вибудувати два комінки. Тоді то з огляду на те, що не можна було ніяк підшукати мармору, відповідного до мармору старого комінку, цей усунено, а на його місце видвигнено два нові.

Одначе в Тилеріях люди мерзли — ще й на коротко перед великою революцією — ґрунтовно. В зимі стіни тут ставали вогкі, а тепло з комінків осушити їх не могло. Кімнати, призначені для служби і для челяди, були просто не до опалення, через що ввесь двірський персонал міг загрітися тільки в однім одинокім місці, а, саме — в кухні.

Так щойно кінець XVIII століття зазначується тим, що по домах починають користуватися практичним опалом, але люди старої дати якось не надто радувалися тією новістю. Старі люди тужили ще завжди за патріярхальними часами, коли то ціле товариство гуртувалося довкола одного одинокого комінку, всі тепло зодіті, шаликами й покривалами призандоблені, повні нетерплячого дожидання загрітися біля спільної ватри, при якій і чужинці мали враження, начеб і вони належали до тіснішого родинного кружка.

І вже воно так склалося, що Париж і Франція лишились на довго клясичною вітчиною — змерзання . . . Та сьогодні, що правда, з цього погляду є вже геть-геть інакше, — центральне огрівання справило пережиткам давніх часів кінець. І якщо нині ще є в Европі люди, що мерзнуть, то це хіба ті, в яких нема грошей на паливо.

З німецької мови переклав

Д-р Остап Грицай.

1) Сестрінок славного римського вченого Плінія старшого, 52—113 р. по Хр., визначний як автор творів реторичних і цінних листів.

2) Старинний палац в Парижі, від XVIII. в. королівська резиденція, в р. 1871 зруйнований пожаром.

3) Французький князь (1675—1755), автор славних споминів про епоху Людвика XIV.

Щастя.

— Чи ви мали щастя на полюванні на тигрів в Індії?

— О так! Величезне щастя. Я не надибав ні одного тигра.

СТУДІНЬ, НЕДУГИ, ЗЕМЛЕТРУСИ ДОКУЧАЮТЬ ЯПОНЦЯМ

Японія, попри Англію, це хіба друга у світі країна, де справа погоди відграє у взаєминах між людьми важну ролю. В Японії, як і в Англії, зачинають розмову від погоди та заввага, чи вона гарна чи погана. Без сумніву важне це в країні, якої підсоння на око лагідне, а всеж країна ця буває частіше і доскульніше наражена ніж інші країни на примхи поганої погоди. Тому то парасоля в Японії відграє таку важну ролю.

Тому, що повітря значно вогке, літню спеку в Токіо, а також зимову студінь нераз трудніше переносити ніж ті самі висоти та зменшення температури в поміркованому підсонні. Крім виїмково частих дощів даються в знаки японцям також сильні вітри. Коли японські знавці заповідять, що наближається тайфун, тоді навіть преса пригадує громадянам і мешканцям островів, чого мають сподіватися та як боронитися. Тайфун може перейти морем навіть тисячі миль далеко від Токія, а всеж столиця потопатиме в дощі, що паде принайменше всеньку добу.

Та ще важніша в Японії зима. У звязку з зимою треба згадати, що японські домики, тропікальні в помислі та виконанні, продувні, отверті, нещільні.

Хата в нашому розумінні має охороняти людину перед примхами підсоння. В такій хаті ми зовсім незалежні від погоди. Японське будівництво служить іншій меті. Дає малощо більше, як дах над головою. Самособою, будують японці теж муровані доми, готелі, віллі, з центральним огріванням і з центральним охолоджуванням (на літо). Одначе деревляне, зовсім народне будівництво поширене в усій Японії. Бідніші дільниці великих міст і села таксамо забудовані, бо це згідне не тільки зі звичками поколінь, але передівсім дешевше.

Більшість японських домиків огрівають у зимі типово-японською маленькою печчю, що зветься гібачі. Кілька жевріючих вугликів у попелі виповнюють велику, черевату вазу, які ставлять посеред кімнати. Японці гріються над такими печами в дивний спосіб. Бо огрівають руки у суглобах, а викликана так нервова реакція дає враження тепла. Крім того засобів тепла набирають у купальні, дуже гарячій, так, що мало який чужинець є в силі пірнути в такий „кипяток". А японці видержують температуру такого купелю без найменших труднощів.

Та всі ті засоби, що мають помогти японцям перенести зиму, це лише половинні засоби. Із статистик виявляється, що грудні недуги дуже поширені серед японців, багато молоді нездужає та вмирає на сухоти. Більшість японців не лише, що легко перестуджується, а постійно є перестуджена. Останніми часами нераз при нагоді обговорювання ріжних реформ підносили сполох з причини злого пересічно стану здоровля громадян Японії. Військо старається, щоб утворити окреме міністерство здоровних справ, бо має сумні досвіди при бранках. Із новобранців 85% відпадають з причини лихого стану здоровля. В цій статистичній цифрі велику позицію займають саме грудні недуги.

Крім химерного підсоння та його несподіванок частує ще Японія своїх громадян частими землетрусами. Страшний землетрус навістив Японію в 1923 році. Японці мають на землетруси ріжні приписи й поради, що трохи пригадують ради проти морської хороби. Отже один припис, що можна їсти, другий, що ні. Третій поручає коняк, ще інший цитрину. А при землетрусах кажуть, що передівсім треба відчинити двері. Бо колиб, не дай, Боже, стеля завалилася, то потім раз притиснених дверей ніяк не відчиниш. Інші кажуть, що найбезпечніше станути у фрамузі. Найлевніше, що треба втікати з дому. Та досвід учить, що коли перше потрясення (як це було в 1923 році) справді сильне й рішуче, то нікому не вистане часу на ніякі рятункові помисли. Ледви оглянеться, а вже по всьому, себто по небезпеці. У наслідках буває найстрашніша пожежа, а не сам землетрус. Нераз здавалося, що вже дах летів, а тимчасом показалося на другий день, що землетрус тревав, щоправда, довго, одначе не був грізний. Багато домів у Токіо, в дільниці Марунуці, побудовані із забезпеченням і перетревали вже навіть найстрашніший землетрус, себто з 1923 року. Доми ті мають і по десять і поверхів, залізо-бетонової конструкції. Елястичний сталевий кістяк піддається рухам землі й увесь дім хитається, гойдається та дріжить дослівно в основах — одначе ті основи сильні, глибоко запущені та підперті сталевими стовпами.

Мала помилка.

— Я народилася перед самою війною — каже підстаркувата, одначе багата панна Евлягія до свого звеличника.

— То неможливо, прошу пані. Хіба перед італійсько-етіопською війною.

Здивована.

Пані приняла нову служницю, що спровадилася вечором. На другий день рано бе сема, осьма — служниці не видати, не слихати. Вкінці пані встає затривожена та кличе через двері:

— Ганю, чи Ганя вже збудилася?

— Так — чути відповідь — або що?

ВІДОЗВА
ДО ОДНОСЕЛЬЧАН КЛІЩІВНИ, РОГАТИНСЬКОГО ПОВІТУ.

Рогатин славний повіт. Він має за собою гарну історичну традицію. В часі світової війни рогатинський повіт дав добрих Січових Стрільців, що принесли славу для своєї батьківщини і для свого повіту. І тепер більшість сіл рогатинського повіту гарно працює на народній ниві. Але про наше село Кліщівна мало чути. Чому? А тому, що його нині придавили злидні. Треба за всяку ціну йому допомогти.

В Канаді й Америці є багато односельчан з Кліщівни. Ми повиннів дати своєму селу поміч, так, як це роблять люди з інших сіл. Управа читальні в Кліщівні робила спробу звернутися до своїх односельчан у Дітройті, але ніхто на її листи не відізвався. Тепер ми хочемо цю справу ще раз порушити. Колись прихильники просвітнього руху рідного села в Америці прислали були на читальню сто долярів. Але від того часу все завмерло.

Громадянин Степан Теребуш, що перебуває тепер стало в Канаді, відвідував недавно рідне село, й оглянувши все, переконався, що в селі розвивалаcяб громадська робота, якби наспіла бодай маленька матеріяльна поміч. Бо є в селі читальня і люди горнуться до неї, але будинок читальні дуже малий; нема ні належної бібліотеки, ні сцени, деможнаб було грати представлення. Також нема грошей на часописи. Село задовжилося в останніх роках тому, що розпочато будувати церкву. Вслід за тими відомостями створився в Торонті, в Канаді, комітет з підписаних громадян, які рішили прийти на поміч рідному селу.

Мусимо помогти рідним братам у їх громадській роботі. Нехай вони збудують собі просвітню твердиню, де моглиб навчитися потрібного знання та приготовилися до назріваючих подій, що доведуть наш нарід до створення своєї самостійної держави. Тому ми кличемо всіх односельчан з села Кліщівни, рогатинського повіту, щоб відгукнулися на цю відозву, щоб звязалися негайно з торонтським комітетом та приступили до праці. Жертви і кореспонденцію слати на адресу: S. Terebush, 490 Queen St., W. Toronto, Ont., Canada.

За комітет: **Степан Теребуш,** голова; **Іван Проців,** секр.; **Степан Чепіль,** скарбник; **Микола Костин,** член контр. ком.

— Що це? Миєш ноги, не здіймаючи скарпиток?!

— Так. Бо та вода дуже студена!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Коляда на просвітні цілі на Лемківщині.

В часі Різдвяних Свят нюйорський відділ О. О. Л. зібрав на просвітні цілі на Лемківщині коляду в сумі $87.85. Зложили по $5: д-р І. Смит, С. Ковбаснюк, М. Баран; В. Лазута $3; о. Весоловський $2; А. Марущак $1.30; по $1: Д. Багрій, І. Шапка, С. Ярема, А. Марко, М. Голяд, Т. Заліпський, В. Гедінг, Бровський, А. Ареті, В. Шайб, Д. Дищук, О. Роман, П. Стасюк, А. Гладун, П. Задорецький, Я. Кулинич, о. Понятишин, А. Брила, І. Бурга, Чех, М. Сятервіл, С. Костів, І. Сахар, Н. Савка, М. Д., С. Пельц, І. Урбан, Й. Клиса, М. Котлярчик, д-р Андрейко, Г. Пап, С. Часик, Саха, П. Федак, В. Сітніков, А. Гелетій, Гула й Гузар, І. Антвін, В. Босий, Кобалко, Т. Прухнюс, Л. Писуля, С. Назар, М. Маканлюк, Кучма, Й. Дубен, М. Силко; по 50 ц.: П. Марко, М. Цапик, А. Балакер, М. Мицишин, І. Мадей, С. Мельник, П. Матляч, Стахур, М. Близнак, І. Приймак, Свидунович, К. Грендус, Крищун, В. Цібенко, М. Сурмач, П. Бела, Й. Ранко, М. Гумінська, Бігус, Петрина, С. Скульський, С. Мороз, Гладун, Гуйшко, О. Цапик, Й. Бабинець, С. Тупяк, М. Сичук, Миськів, П. Котлярчик, Гарнфілд; М. Мельник 45 ц.; по 30 ц.: Н. Ю., Й. Балаш; по 25 ц.: І. Йосифінник, Г. Колядко, Н. Н., Ляхович, М. Силоватий, М. Димко, М. Кутний, Стрілецький, Яремко, Я. Коцур, Паламар, В. Сенар, Семко, Конин, Павлюк, С. Лешняк.

Колядували молоді члени нюйорського відділу О. О. Л.: М. Шапка, І. Роман, І. Піндур, І. Ренго, Г. Цап, І. Мадей, С. Костів, А. Брила, А. Марко, Г. Шапка й В. Мельник.

Розходу було $2.15. До головної каси вислано $85.70.

М. Котлярчик.

— А чи ти мене будеш таксамо любити, як я цілі чотири тижні буду далеко від тебе?

— Теж питання! Яж тебе ще більше люблю, коли ти не є зі мною!

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 2-го лютого ц. р. помер у 39-тім році життя **Василь Годчак,** член від. 61 У. Н. Союзу в Латроб, Па.

Покійний полишив жінку вдовою й шестеро дрібних дітей. Покійний родом зо села Береська, пов. Ліско, Галичина. Похорон відбувся 6-го лютого з дому жалоби.

— В. Й. П.

КЛІВЛЕНД, О.

На просьбу села Старої Соли, щоб їм помогти збудувати Український Народній Дім, зложили ці жертводавці по $5: Ів. Міклясевич, М. Міклясевич, С. Левчик, Ів. Добромильський; по $3: І. Лазірко; по $2: А. Гаврилюк, Ів. Сисак, А. Сидір; по $1: Д. Зазворський, Гр. Коваль, М. Зінків, Й. Ціхоцький, Й. Тимечко, Мих. Форналь, М. Дзюбак, Р. Кальницька, В. Лазірко, Л. Даниляко, С. Баран, Р. Поповецька, Мих. Левицький, Й. Крест; по 50 ц.: Т. Денис, І. Солій, Д. Кузик, П. Осадчук, Я. Волянський, Мих. Бильо, К. Швандт, Мих. Беднарчук, М. Зінків, А. Цалівода, М. Ламбор, Мих. Матвіїв, І. Курц, С. Морозович.

Ми зібрали 50 долярів до Старої Ропи, повіт Самбір.

Збіркою занималися: І. Міклясевич, Р. Лазірко, А. Седір і І. Добромильський, за що складаємо щиру подяку всім жертводавцям. (огол.)

ІВАН МІКЛЯСЕВИЧ,

2137 W. 11th St., Cleveland, Ohio

— Пане меценасе! Ми знаємося вже так віддавна. Тож чи порахуєте мені за одно питання?

— Деж там! . . . Лише за відповідь.

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ.

(109)

Олд Таймер придивлявся вже спокійно, як йому над головою все нижче й нижче маяли дрючки розбішених жрекинь. Він затиснув уста і на них застигла навіть свого роду байдужа усмішка. Він ніяк не хотів виявити перед тими дикунами страху, щоб тим не справити їм дикої насолоди. Фактично вони махали йому над головою дрючками лиш на те, щоб його залякати.

Жорстокий Собіто, щоб викликати жахливішу ситуацію, верещав: „Бий, бий, по лобі йому!" Під впливом цеї заохоти мязи жрекинь почали конвульсійно корчитись, і видно було, що ось-ось вони виконають приказ Собіта. Втім мов зпід небес роздався по салі голос: „Собіто, Собіто! Я дух Музімо. Я прийшов по тебе!" В галі запанувала мертва тиша.

Серед тої тиші білий велитень з глухим гуком зіскочив на землю і на цілий ріст станув перед дикунами. Це був Тарзан, що зручно і гладко зсунувся по стовпі вниз і станув перед чорними мов який дух з іншого світу. Чорні зі страху перемінились у камяні статуї. Ні один з них не міг у тій хвилі навіть ворухнутися з місця.

Не менше був здивований сам Олд Таймер. Очевидно, він знав, хто такий Тарзан, та всетаки його надзвичайно здивувала впрост чудотворна його поява ось тут серед дикунів у замку. „Він прийшов мене рятувати", думав він собі. „Як гарно і шляхотно з його боку! Що за героїзм! Алеж чого він сам сюди прийшов? Він мене не врятує, тільки сам упаде жертвою жахливої смерти!"